

mgr Anna Barlik

Kompozycje północne – kontekst lokalny przestrzeni

Streszczenie

Praca „**Kompozycje północne – kontekst lokalny przestrzeni**” składa się z trzech serii: 60 rysunków, 12 rzeźb i 16 kompozycji barwnych. Przygotowana rozprawa objaśnia natomiast podłoże artystyczne i intelektualne prezentowanych prac, inspiracje sztuką, kulturą, zwyczajami, architekturą i wzornictwem typowym dla krajów Północy, a także obserwowanymi podczas podróży i rezydencji artystycznych w Finlandii, na Islandii i Wyspach Owczych unikalnymi zjawiskami przyrody, zwłaszcza zorzami polarnymi i wulkanami. Obserwacje ze swoistego dziennika podróży stają się tłem dla bardziej szczegółowego opisu procesu twórczego polegającego na doborze narzędzi i form wypowiedzi artystycznej najlepiej oddających fascynację Północą.

Inspiracje dla „Kompozycji północnych”

Sztuka wizualna ma zazwyczaj specyficzne źródła wywodzące się z różnych obszarów rzeczywistości, obserwacji, spostrzeżeń i przemyśleń, konstrukcji intelektualnych, przeżyć i stanów emocjonalnych. W twórczości rzadko odnoszę się do wewnętrznych przeżyć człowieka. Interesują mnie za to relacje człowieka z otoczeniem i jego funkcjonowanie w przestrzeni, komunikowanie się poprzez przestrzeń, jak i jej ograniczający charakter.

Podróże na Północ stały się inspiracją do stworzenia własnych założeń kompozycji w sztuce. Hasła, które przyświecały moim poszukiwaniom budowałam wokół kontrastów takich jak: przestrzeń i punkt, zimno i ciepło, jasno i ciemno, architektura a krajobraz, ogień i lód, geometria natury, struktura a natura, punkt odniesienia. Sięgnęłam również po inspirację do matematycznych reguł powstawania obiektów przestrzennych, jednak celowo

łamię reguły geometrii i staram się tworzyć bryły, które wymykają się znanym wzorom i funkcjom.

W teorii sztuki, kompozycji, architektury odwołuję się do prac teoretycznych Henriego Matisse'a, Alvara Aalto, Steena Eilera Rasmussena i Rudolfa Arnheima, z których zaczerpnęłam sposób patrzenia na relacje pomiędzy formą a funkcją dzieła, oraz jego odbiorem przez widza.

Nasz wzrok odwzorowuje przestrzeń znaną z codziennego doświadczenia – i jeżeli widz spostrzeża w sztuce nieprzedstawiającej rozwiązania, wydarzenia, relacje i zjawiska znane mu z natury lub podpatrzone, przyjmuje tę sztukę jako skończoną i spełnioną.

Proces twórczy

Kompozycje przestrzenne prezentowane w niniejszej pracy poprzedziły rysunki. W sumie powstało kilka tysięcy szkiców wykonywanych seriami podczas każdej z podróży i rezydencji artystycznych w krajach nordyckich w latach 2007-2016. Punktem wyjścia zawsze był kontekst lokalny Północy i jej charakterystyczna architektura ściśle związana z krajobrazem, warunkami klimatycznymi i topografią. Ostatecznie jednak usunęłam w prezentowanych pracach kontekst faktograficzny, zostawiając widzowi większą swobodę interpretacji. Po dokonaniu selekcji rysunków i byłam gotowa do zaprojektowania i wykonania rzeźb nawiązujących do form architektonicznych z krajów Północy.

Zarówno rzeźba jak i architektura niemal tak samo wytyczają granice poznania przez zmysł wzroku, czasem są rozbudowane o element doświadczenia, kiedy widz funkcjonuje w architekturze lub staje się elementem przestrzennej sztuki wizualnej – „wchodząc” w rzeźbę czy w instalację umieszczone w przestrzeni publicznej.

Twórczość jest procesem, a dzieło nigdy nie jest skończone. Twórczość trwa, bo pojawia się refleksja widza. Jest to kolejny etap twórczości. Proces wymaga

tworzenia, powstawania – konfrontacji – ujawnienia, i powtarzania tych etapów. Proces jest kwintesencją twórczości. Jest kompletny, gdy poza intuicją artystyczną występuje w nim element dyscypliny i odniesienia się do sytuacji sprzed ostatniego etapu, czyli nawiązanie do wcześniejszych prac

Efekt końcowy

Prace, które są efektem opisanych poszukiwań oraz eksplikacją doznań i doświadczeń zebranych na przestrzeni kilku lat, wykorzystują dobrze znane zasady kompozycji: światło, barwę i reguły geometrii.

Cykl 60 rysunków wykonanych na czarnym papierze w formacie zbliżonym do A5 jest odbiciem przeżyć na 65 stopniu szerokości geograficznej północnej, gdzie jedyne wizualne bodźce to białe kontury śniegu, gwiazdy i zarysy lokalnej architektury. Wszystkie prace wyniknęły z analizy kontrastów i struktur na Północy. Kompozycje wyglądające jak przestrzenne bryły odnoszą się do architektury i do struktur chemicznych - powtarzających się w skałach wulkanicznych. Pierwotnie były to szkice do form przestrzennych – ale ich hermetyczność pozwoliła im stać się odrębnymi dziełami.

12 rzeźb stalowych powstało na podstawie rysunków nawiązujących do form przestrzennych występujących w architekturze, układach przestrzennych oraz w naturze w krajach Północy. Dokonałam wyboru 12 najczęściej spotykanych kolorów, które sama zaobserwowałam na Północy i które znalazłam w zebranej dokumentacji fotograficznej. Rzeźby pomalowałam na takie właśnie kolory. Wybrane kolory pochodzą z palety RAL – tak też numeruję prace – numer koloru jest numerem pracy w danej barwie. Rzeźby ogranicza kwadrat 60 x 60 cm. Wykonane są z prętów stalowych. Najdalej z przyjętej płaszczyzny „wychodzą” na 40 centymetrów. Nie mają zdecydowanej konstrukcji góra-dół, są pokazywane zamiennie, na każdym z boków 60-centymetrowego kwadratu.

Konstrukcje są procesem, dlatego w trakcie ekspozycji mogą codziennie być obracane.

16 kompozycji barwnych to prace z cyklu „Punkt odniesienia – horyzont”. Mają wymiary 30 x 40 cm, zostały wykonane na stali malowanej proszkowo. Daje to efekt błyszczącej powierzchni przy użyciu farby na bazie nitro o idealnie matowej konsystencji. Wszystkie kompozycje są abstrakcyjne, ale wynikają z pewnych spostrzeżeń i układów architektonicznych, urbanistycznych i topograficznych występujących w krajobrazie Północy.